

A HÁZTÁJI KERTÉSZETEK TEVÉKENYSÉGE NÓGRÁDBAN*

LÁNG MIHÁLY

Palóc Kertbarát Kör, Balassagyarmat

Nógrád megye domborzati és éghajlati viszonyai miatt az ország kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági területeihez tartozik. Ezen belül a gazdaságos kertészeti termesztés optimális feltétele is a legtöbb kultúra termesztéséhez hiányzik. A megye erőteljes iparosodásával a lakosság átrétegződött. Az életszínvonal növekedéséből adódóan fejlődött az ételmezőskultúra, ami a lakosság friss zöldség-gyümölcsigényét komoly mértékben megnövelte. A kertészeti termékek túlnyomó részének előállításában nem vagyunk ön-ellátók, tehát az ország központi készleteit kell igénybe vennünk lakosságunk ellátásához. Megyénk sokezer dombbal határolt mezőgazdasági területe nagy %-ban alkalmatlan nagyüzemi művelésre. Rendkívül fontos tehát, hogy a kisüzemi kertészeti termesztés lehetőségeit jól, hatékonyan használjuk ki. Nógrád egyetlen kertészeti hagyománya, a bogycsüszkésítés termesztése, mely ma is virágzik. Korábban jelentős káposztatermesztése is volt az Ipoly völgyében. A kertészeti munkák magas kézimunkaigénye miatt a kisgazdaságok jelentősége megnőtt. Ezért fokozott jelentőségű, hogy a házikertekben, kisgazdaságokban növeljük a kertészeti termesztésnek már jelenleg is országosan meghatározó szerepét. Szándékosan nem háztáji területekről beszélek, mert ma még a tsz-tagok háztáji földjein döntően takarmánynövényt termesztenek, mert ennek gépi munkáiban tudnak segítséget nyújtani a gazdaságok. Szándékosan nem nagyüzemet kiegészítő kertészeti termelésről beszélek, mert a kertészeti ágazatok többségében a kisgazdaságokból származó 50—70—90%-os termelési hiányad már nem kiegészítő, hanem meghatározó szerep a lakosság ellátásában.

Kormányzatunk 1976. őszén és 1977. tavaszán két nagyon fontos határozatot hozott a háztáji zöldség-gyümölcsstermesztés fejlesztésére és a forgalmazás korszerűsítésére. Az MSZMP megyei bizottsága és a megyei tanács megtette a szükséges intézkedést a Minisztertanács határozatának végrehajtására. A Nógrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága a közelmúltban tárgyalta a

*Nógrád megyei Akadémiai Kertészeti Napon elhangzott korreferátum. Balassagyarmat, 1978. június 2.

háztáji és kisgazdaságok termelésfejlesztésére készített intézkedési terv végrehajtását. Itt megállapítást nyert, hogy a központi határozatok és az intézkedési terv végrehajtása fokozta a háztáji és kisegítő gazdaságok termelését és szervezettebbé vált az értékesítés is.

Összehangolt munkával sikerült kedvező termelési feltételeket, termelési kedvet biztosítani a kistermelőknek, mert;

— javult a műtrágya és növényvédőszer választéka,

— bővült a növényvédőszer értékesítő egységek száma,

— minden járásban létesült faiskolai lerakat, melynek eredményeként háromszoros lett az oltványforgalmazás,

— a nagyüzemek különböző szolgáltatásokkal segítették a háztáji gazdaságokat. 24 tsz és 6 áfész háztáji agronómussal szervezi a termelést. Vetőmaggal és fuvarral segítették a tagokat.

— Az áfész-ek 10.000 m² fóliát biztosítottak kedvezményes áron.

— A szakmai tanácsadást 230 előadás, 2 árubemutató és több tapasztalatsere szolgálta.

— Általánossá vált a megyei Növényvédő Állomás szakembereinek helyszíni tanácsadása, előrejelzései pedig feltétlen szükségesek a biztonságos termesztéshez.

— A zöldségfelvásárlás adatai is egyértelmű fejlődést igazolnak. 1977-ben 580 vagon zöldség került felvásárlásra a kisgazdaságokból. Ez 148%-a az 1976. évi felvásárlásnak. A hatvani és dunakeszi konzervgyárakat közel 1000 vagon uborkával látta el a megye, melynek felét a kiskertek termelték. Érdeemes felfigyelni arra, hogy viszonylag kiegyenlített éghajlati adottságunk kihasználásával uborkatermesztésben a termőtáji szintig fejlődtünk.

— A gyümölcsfelvásárlás 150 vagon volt. Ez csak 93%-os eredmény, de a múltévi időjárást figyelembe véve ezzel is elégedettek lehetünk.

A kistermelők köréből csak a háztáji területeken, szakcsoportokba tömörült gazdák tevékenysége irányítható viszonylag jó hatásfokkal. A zöldség-gyümölcstermesztő szakcsoportok tagjainak száma 1283 fő. A tagokat családnak tekintve durván 8000 lakos érdekelt a szakcsoportok tevékenységében. A megye lélekszámához viszonyítva elenyészően kicsi ez a szám. A kertészeti tevékenységben — ha közvetett formában is — a lakótelepi vagy kertnélküli lakosokat leszámítva 180 000 fő érdekelt. Igen komoly népgazdasági érdek, hogy e sok, önmagára hagyott és ügyel-bajjal kertészkedő embert és a hatalmas területet intenzív termelésbe vonjuk. Erre nagyszerű lehetőség kínálkozik a kertbarát mozgalom fejlesztésével.

Megyénkben az első kertbarát kör Balassagyarmaton alakult 1973 tavaszán. Még ez év őszén megalakult a salgótarjáni kör is. Mindkét szakkör a városi művelődési központ támogatásával működik. A megye többi településén nehezen terjedt a kertbarát mozgalom. 1977 elején megalakult a Kertbarátok Nógrád megyei Társadalmi Szövetsége, hogy összefogja a kertbarát

szervezeteket és szervezze a mozgalom kiszélesítését. A kertbarát mozgalom szerepét, jelentőségét nem kívánom itt részletezni, helyette a balassagyarmati Palóc Kertbarát Kör tevékenységét ismertetem röviden. Ebből is kitűnik, hogy a kertbarát közösségek további, erőteljes szaporításával a termelés mennyiségi és minőségi fejlesztése mellett milyen sokrétű haszna származhat megyénknek és nemzetünknek.

A Balassagyarmati Mikszáth Kálmán Művelődési Központ „Palóc Kertbarát Kör”-e 5 évvel ezelőtt alakult, jelenleg 60 tagja van. Irányítását a szakvezetés mellett 5 fős társadalmi vezetőség végzi. A kör tagjai rendszeresen, július hónap kivételével kéthetenként jönnek össze különböző foglalkozásokra. A szakmai, elméleti előadásokat gyakran követi filmvetítés. Kertlátogatásokra, gyakorlati foglalkozásokra is többször kerül sor. Egyetemi ismeretségünk folytán kiemelkedő tudású előadóktól sajátíthatjuk el a szakma részletes tudnivalóit. Az egyetemi tanárok, vagy kutatók mellett olykor gyakorlati szakemberek vagy tapasztalt kertbarátok adják közre élettapasztalataikat. A növények szaporításmódjait tagjaink megtanulták, gyakorlatban is végzik. Kertbarát ismeretségek útján módunkban áll megismerkedni az új termesztési eljárásokkal, és cserével mindent be tudunk szerezni. Évente szakmai kirándulást teszünk az ország valamelyik kertbarát körénél. Ezt összekapcsoljuk különböző kulturális rendezvény megtekintésével. Tagjaink nemcsak szakmai ismeretet kapnak, hanem bekapcsolódnak a politikai, társadalmi és közéleti tevékenységbe is. Kertjeink többsége önellátásra termel, mint a tegnapi megtekintett két házikert is. Néhány termelvényből azonban itt is jut piacra. Kevesebb azon kertbarátok száma, kik üzemszerű árutermeést folytatnak. Olyan tagjaink is vannak, kiknek minimális a kertterületük, kertszeretetük, tenniakarásuk révén mégis nagyon hasznosan tevékenykednek.

Részt veszünk az utcák társadalmi parkosításában, virágosításában. Mi kezeljük pl. a természetvédelem alatt álló romhányi Rákóczi emlékfát, a hatalmas törökmogyoró fát. A szakma könnyen elsajátítható, érdekes munkáiba olykor bevonjuk az általános iskolásokat azzal a céllal, hogy felkeltsük érdeklődésüket, megszerettessük velük e munkát. A jó szakmai felkészültség és lelkesedés nemcsak körünk és városunk, hanem megyénk részére is kiemelkedő eredményeket hozott. Első alkalommal 1974-ben vettünk részt Pomázon Országos Termékbemutató Versenykiállításon. Itt egyéni kiállítóink két I. díjat és egy külön díjat nyertek. 1975-ben az OMÉ-kon megrendezett V. Országos Versenykiállításon körünk közös kiállítása a pomázi nyagydíjasok mögött a II. helyezést érdemelte ki. 1976-ban a Kertészeti Egyetemen kiállítási anyagunkat nagydíjjal jutalmazták és elsőként elnyertük a Kertbarátok Vándorszerlegét. A tavalyi, Nagykőrösön megrendezett kiállításon I. helyezést ért el a kollektív kiállításunk. Az országos eredményeink mellett évente helyi kiállításokat is rendeztünk, melynek nagy közönségsikere van. Minden évben tartunk mezőgazdasági könyvhónapi rendezvényt. Idén munkánk elismerése-

ként a mezőgazdasági könyvhónap országos megnyitóján Sarlós István elvtárs a 6 legeredményesebb kertbarátkörnek, köztük Balassagyarmatnak is 5000,—Ft értékű házi szakkönyvtárat adományozott. Kertbarátkörünk és a megye többi kertbarát közössége jelentős mértékben járult hozzá megyénk jobb zöldség és gyümölcsellátásához.

Nógrád megye háztáji és kisgazdaságainak kertészeti tevékenységéről soha eddig szebb eredményekről nem számolhattunk be. Elbizakodottak természetesen nem lehetünk, mert az ideális fejlesztésekhez képest még keveset valósítottunk meg. Célunk, hogy az 1977. évi fejlődés ütemét tovább is biztosítsuk, s a lehetőségekhez mérten fokozzuk. A kiskertek eredményesebb termelését a jövőben még hatékonyabban kell segíteni, mert a nagyüzemekből a gépesítés egyre több növényt szorít ki, melyet a kiskertekben kell előállítanunk.

Az elért eredmények mellett a további fejlődés biztosítására a következő feladatok megoldását tartjuk szükségesnek:

— A háztáji szakcsoportok és kertbarát közösségek számának erőteljes növelését.

— A szakmai szint fokozását a szervezésben és szaktanácsadásban. A háztáji agronómusok szerepének fokozását. Célszerű lenne legalább járasonként a kertbarát közösségek munkáját elősegítő szaktanácsadó alkalmazása.

— Nagyon indokolt lenne a jó minőségű zöldségpalánta ellátás biztosítása más megyék gyakorlata alapján.

— Tovább kell javítani a termelés és kereskedelem összhangját.

— Megoldást kell keresni a növényvédelmi munkák gyakorlati megszerzésére (bérpermetezés, közérdekű védekezés).

— Tovább kell javítani a műtrágya, növényvédőszer, vetőmag, fólia, szerszám és kisgép ellátást.

Tennivalónk tehát még bőven van, gondjaink ellenére azonban a háztáji és kisegítő gazdaságok termelése az elmúlt évben számottevően javult. A megyei intézkedési terv további, maradéktalan végrehajtása a folyamatos előrelépés feltételeit biztosítja. Ezzel hozzá kívánunk járulni hazánk kertkultúrájának fejlesztéséhez.